

ВЯРАТА КАТО ОПИТ ОТ ЖИВОТА В БОГА

Което е било отначало, което сме чули, което сме видели с очите си, което сме наблюдавали и което ръцете ни са попипали, за Словото на живота (и животът се яви, и ние видяхме, и свидетелствуваме, и ви възвестяваме вечния живот, който беше у Отца и се яви нам), което сме видели и чули, ви възвестяваме, за да имате и вие общение с нас; а нашето общение е с Отца и Неговия Син Исуса Христа. И това ви пишем, за да бъде радостта ви пълна.

(1 Йоан 1:4)

В Църквата не говорим за теории и нашата връзка в Църквата не е връзка с теория или с учение. Ние бихме били много наивни хора, ако се подвизавахме в живота в Христос, защото сме последователи на някаква теория, пък дори тя се смята за най-добрата. Църквата се крепи върху опита, на първо място върху опита на апостолите, който продължава във всяко едно поколение. С други думи, всеки свят човек, всеки човек, който има опит от общуването с Бога в живота си, може да повтори това, което св. ап. Йоан казва тук, че това, което чухме, видяхме, докоснахме т.е., което сме преживели.

Това не е нещо, което апостолите са преживели, а след това е престанало да съществува и ние просто вярваме в опита на апостолите, а е нещо, което постоянно присъства в Църквата. Ако този опит не съществува, тогава нашата вяра още е непълна, теоретична, не е вяра от виждане, не е вяра от опит, от виждане, от вкусване, от слушане, а вяра, която се крепи върху приемането на определени ценности: вярвам, че Бог съществува, че е казал тези неща, че е направил тези неща, живял е през тези години, направил е това чудо, направил е онова чудо. Това е вяра, но тя е въведителна, несъвършена, ние не можем, нито пък трябва да спрем дотук. Разбира се, ние я приемаме като стъпало, върху което стъпваме, за да продължим по-нагоре, но никога не можем да останем на първото стъпало, трябва веднага да отидем на следващото, както не можеш да останеш в първи клас, колкото и хубаво да ти се струва, трябва да преминеш и в следващия, и в по-следващия – така и вярата трябва да се превърне в опит от Бога, за да може Бог и за тебе да бъде нещо осезаемо, нещо реално, нещо, което живееш, а не абстрактно и неопределено.

Което е било отначало

Сещате се как св. Йоан Богослов започва Евангелието – в началото беше Словото. Тук също се

казва което е било отначало. Свещеното Писание също започва с думите – в начало Бог сътвори небето и земята. Както знаете, думата начало при елините не означава просто начало или власт, а има изключително много значения. Това е един силен и многозначен термин, както и думата логос.

Което сме видели и чули, ви възвестяваме, за да имате и вие общение с нас; а нашето общение е с Отца и Неговия Син Исуса Христа. И това ви пишем, за да бъде радостта ви пълна.

Виждате, че в началото св. Евангелист Йоан обяснява и дава своето свидетелство, че това, което ще каже, е негов опит. Това, което е видял, чул и живял, а няма да пише нищо за историята на Христос. Не мислете, че след това той ще разказва събития от живота на Христос. Апостолите не се интересували от това да съставят исторически разказ за живота на Христос, те не са писали „История на Христос“, а са писали за вечния живот, който Христос дава на хората, които Го обичат и които имат общение с апостолите; и това общение е с Отца с Неговия Син Исус Христос. Апостолите пишат всичко това, за да бъде пълна радостта на хората, т.е. нашата радост. Този записан опит има за цел да ни извести за вечния живот. Проповедта и словото на Църквата е слово за вечния живот. Когато чуваме думите вечен живот, не мислете, че това означава презиране на настоящия живот, че ще ходим на църква да ни кажат за вечния живот, и какво е вечния живот, животът, който ще бъде след смъртта. Не е ли така, нима не мислим по този начин? Когато чуваме думите вечен живот, казваме: „Е, когато умрем, ще отидем да живеем вечния живот!“

Чакай сега да умреш и когато умреш да видиш какво ще стане и какъв вечен живот и такива истории!

Добре, старите хора могат да вярват на тези неща, след като са близо до входа към вечния живот, но един млад човек сега да се занимава с вечния живот...

Какво означава вечният живот? Две думи – вечен и живот. Вечен, защото никога не свършва, а това, което никога не свършва, е безсмъртно, побеждава смъртта и тлението и непосредствено дава на човека онова, което му липсва, защото човекът не може да живее сред смъртта, не може да намери упокоение сред тленни неща. Всяко едно ограничено нещо не може да утеши човека, защото по природа той е неограничен, след като е образ на Бога, той е сътворен от Самия Бог и не може да се вмести в схеми и в граници, не може да влезе в неща, които умират, не приема смъртта. Той не е сътворен за смъртта и затова намира покой и се чувства завършен само в това, което е вечно. Затова тук св. ап. Йоан говори за вечния живот. И това, което е вечно, не е смъртта, не е щастието, не е нещо друго, а животът – вечен живот. Христос нарича Себе Си живот. ***Аз съм пътят, и истината, и животът.*** Това, което търсим и издирваме, е реалният живот, реалният смисъл на живота, самият живот. Христос е нашият живот и Той е вечният живот. Без Него нашият живот е ад. Без Него, без Бога, човекът не може да живее реално, може да живее биологически, но в действителност да е мъртъв, той не живее, а е умрял, бидейки далеч от Бога. Всички чувстваме това, когато живеем далеч от Бога или правим неща, които ни отделят от Бога. Разбираме, че това нещо ме отлъчва от Бога и когато съм отделен от Бога, съм в ада, а когато съм с Него, и в рая да съм, адът става рай. В крайна

сметка Христос е раят, а Неговото отсъствие е ад. Когато Бог отсъства, тогава и в рая да си, той става ад.

Църквата има една реална цел: да ни даде опит от вечния живот, от царството Божие, което е мощна реалност. Тя е мощна реалност, но за кои? За тези, които се подвизават, за да почувстват присъствието на Бога в сърцето си, за тези, които се борят да изкарат от себе си всичко, което ги отлъчва от Бога.

Мнозина казват: „Това нещо грях ли е? Пушенето, отче, грях ли е? Залагания на коне грях ли е? Дали това е грях, дали друго е грях?“

Бог не е направил никакъв каталог с грехове, някаква конституция, която да систематизира греховете. Грехът е всяко нещо, което ни отделя от Бога. Ако възлюбя някое нещо повече от Бога, това е грях. Ако възлюбя себе си повече от Бога, това е грях. Ако възлюбя парите си повече от Бога, това е грях – ако възлюбя каквото и да имам и любовта към него е повече от любовта към Бога, да, това е грях, защото то оковава сърцето ми, пленява го и го връзва в това нещо, в тази идеология, което ме отделя от Бога. Грехът ме отделя от вечния живот, от царството Божие, от връзката ми с Бога. Затова вечният живот е опитно преживяване на хората, които се подвизават по своите сили – колкото сила имат – но с цялото си сърце, за да живеят вечно с Бога. За тази борба е нужно силно сърце. Ако си плах, не можеш да се подвизаваш, ако си боязлив и трепериш и се страхуваш, тогава е трудно, не успяваш лесно. Попитали един авва (от Патерика):

- Авва, кажи ми как мога да се спася?
- Ако имаш сърце, можеш да се спасиш!

Има ли човек без сърце? Всички имаме, но какво иска да ни каже с това? Ако сърцето ти го иска, ако имаш сила, ако имаш решимост, воля, можеш да се спасиш. Някой ще ми каже: „Добре, аз съм грешен човек, имам страсти, страшни страсти, вързан съм в моите страсти. Не мога да се освободя от тях и те действат в мене. Мога ли да се спася? Искам, но не мога? Не мога да се избавя от тези неща. Какво става с мене?“

Да, вечният живот, царството Божие и опитът от Бога не са само резултат от нашите сили. И кои сили? Малкото сили, които имаме и ако ги имаме. Това, което Бог иска от нас, е волята – да искам. Ако искам, ще получа сила от Бога. Дай на Бога своето намерение, и ще получиш от Бога Неговата сила. Кажи: „Аз искам да се подвизавам, да възлюбя Бога, да бъда вечно съединен с Бога! В мен обаче има много неща, които ме теглят назад!“

Сега това няма значение. Отдай на Бога твоята воля и след това оползотвори по духовен начин твоето безсилие, пленяване и терзание в страстите чрез смирението и покаянието, за да може това безсилие да се превърне в сила. Обяснявам: Искам да правя нещо. Например: едно дете иска да си отиде вкъщи, но друго дете го държи и не го пуска да отиде. То започва да крещи силно:

- Мамо! Мамо! Еди-кой се не ме оставя да си дойда вкъщи!

То крещи и вика майка си, усещайки, че някой го държи и не го оставя да си отиде вкъщи. Разбира се, майката идва, освобождава го и отвежда вкъщи.

Бог прави същото. Когато човек Го призовава със своята воля, макар и сам да не може да направи нещо, тогава Той се намесва, Божията благодат идва и дава на човека като дар това, което той търси. Затова в действителност спасението ни не е наше дело, а на Бога. Нашето дело е нашата воля, нашето желание. Но за съжаление, когато растем, с нас растат и страстите, които ни пленяват и съществуват мощни страсти, които ни пленяват и имат власт над нас. Страстта е толкова силна, че първото нещо, което обезсилва, когато действа, е нашия ум. След това тя ще хване волана и ще те отведе, където иска. Тя ще притежава ключовете от колата, ще влезе вътре, ще седна зад волана и ще отведе колата там, където иска. Когато умът бъде пленен, останалото се разбира от само себе си. Страстта има свойството да поразява ума директно. Хваща го, пленява го и след това те води където иска. Ти може да говориш и да знаеш всички теории, че не трябва да правиш онова нещо. Да, но в онзи миг никой не слуша теории – воланът кой държи? Той насочва колата.

И тъй, Бог идва в немощния човек, който чувства своята немощ, чувства затруднението, в което се намира поради своите страсти, но въпреки това призовава Бога, иска да живее, да бъде заедно с Бога. Той използва факта, че е пленник като средство, за да вложи цялата си сила и да извика към Бога да го освободи. Бог действително се намесва и в тайнствения промисъл на Своята любов дава сили на човека без да го унищожава с други страсти и гордост, а му помага да се избави. Затова отговорността да не живеем вечно с Бога е изцяло наша. Не толкова защото не сме вършили дела, а защото не сме призовали Бог да ни помогне. Какви дела може да направи един мъртъв човек? Един умрял човек? Какви дела? Парализираният, раненият човек какво може да направи? Ние сме духовно ранени и полуумрели, след като грехът е неутрализиран нашите сили и ни е пленил. Не можем да правим мощни и велики дела, но можем да призоваваме Бога. Никой не може да ни отнеме това. Сещате се за онзи слепец в Евангелието, който чул шум, когато Христос минавал наблизо и попитал:

- Какво става?
- Минава Иисус Назорееца.

Веднага щом чул, че Иисус минава, той започнал да вика:

- Иисусе, Наставниче, помилуй ни, помогни ни!

Хората му казвали:

- Не викай, бре, не вдигай врява!

А той – продължава. Колкото повече му казвали да не вика, той толкова по- силно викал и вдигал такава врява, че един вид принудил Бога, принудил Христос, Който естествено знае всичко, но Го принудил да спре и да му каже:

- Какво искаш?
- Господи, искам да прогледам!

Бог веднага му върнал зрението. Такъв трябва да бъде и човекът, който търси Бога – той трябва да Го търси с цялото си сърце независимо от това, което става около него, от неговите страсти и грехове. Може да съм съгрешил, да съм преживял много неща, може засега да не мога да отсека всички тях, защото съм пленник, но никой не може да ми затвори устата и нямам

предвид тази уста, а вътрешно, никой не може да ми затвори сърцето, за да не търся Бога. Търсенето на Бога е въпрос на сърце, на любов, да чувстваш, да усещаш, че имаш нужда от Бога, търся Бога, искам Бога.

Знаете ли, за съжаление, такива човеци са рядко срещани и може би в наши дни да станат още малко. Те обаче реално грабват Бога в ръцете си – те, които търсят Бога с жажда, с голям копнеж, който привлича Божията благодат, която изгонва страстите и греха. Тогава Бог става най-мощната реалност за тях и вече не е далеч, а присъства в тях. Не знам дали сте виждали такива хора, но, ако сте виждали, ще разберете, че това, което ги отличава, не са нито техните чудесата, пророчествата или личби, това са второстепенни и третостепенни неща, а техният копнеж да живеят истински Бога, да възлюбят Бога. Съществуват такива хора. И знаете ли, това нещо понякога идва и по-късно. Сещам се за един старец, който дойде в нашия манастир, за да стане монах на 80 години. Той имаше брак, деца, е, човек на 80 години. Какво искаш, дядо, на 80 години!? Защо не остана вкъщи, благословени човече, да се грижат за тебе децата ти, да имаш стая с меко легло, с хубавите завивки, да ядеш някое печено пиле с макарони, а дойде тук в манастира, какво ще ядеш тук? Тук има пости, варива, твърди храни, леглото ти няма да има тези удобства, които имаш там, кой ще те гледа тук, където няма човешки утехи? Сещам се, че когато идваше на бденията, понякога му казвах:

- Дядо, не искаш ли да отидеш да си отпочинеш?

Гледах го клетия как се мъчеше на бдението, цяла нощ:

- Дядо, защо не отидеш да си починеш?
- Не! Дойдохме да се подвизаваме!

И свиваше ръката си в юмрук, клетият, свиваше цялата си ръка и казваше:

- Д-ой-д-о-х-м-е т-у-к д-а с-е п-о-д-в-и-з-а-в-а-м-е!

И го гледаш клетия сред зимата, през нощите. Нас, които тогава бяхме млади, това не ни притесняваше, но за един стар човек беше трудно. Но сърцето му го казваше. В него обаче се появил такъв копнеж, породило се такова желание за Бога в края на живота му, докато преди не бил такъв. Естествено той имаше и преподобна смърт. Затова човек никога не трябва да се отчайва. Не знаем какво става в нашата душа или в душата на другия човек. Тези обаче, които наистина печелят, са хората, чието сърце го казва. Тези, които са хладни, както казва Писанието, ако си хладен, хладък, не можеш, не става, Бог казва, че ще отхвърли хладния, както яденето, което не е доизпечено, не се е сварило добре, не се е сготвило добре.

И защо е всичко това? За да бъде вашата радост пълна. С други думи, всичко това е било написано, за да имате общение с вечния живот, с Христос, за да победите смъртта, да не се страхувате от нея, за да разберем, че това, което ни липсва и имаме нужда от него в нашия живот, е Самият Бог, защото Бог е вечен, Бог стои над човешките неща. Всъщност всеки човек търси Бога, макар и да не разбира това. Всичко това прави пълна нашата радост. Първата дума, която Христос казал след Своето Възкресение била „Радвайте се!“, казваме го и сега (херете, (буквално: радвайте се) на гръцки означава здравейте), това означава да се радвате, да имате радост във вас. Евангелието е Евангелие на радостта, но не на онази радост от стихотворението, което казваме – чувствам радост, тра-ла-ла, тра-ла-ла. Така казвахме, когато

бяхме малки, тази радост трае докато свърши панаира, това е радостта от панаира, свърши ли панаирът, свършва и радостта. Божията радост е пълна, не се променя, не се изменя, не те прави безумен, защото човешката радост понякога ни кара да говорим думи, да вършим разни неща, които не са много логични. Божията радост е вътрешна радост, която се проявява навън, след като е опит, но е стабилна и не зависи от външни събития. Възможно е отвън всичко да изглежда зле, но вътрешно човек да е пълен с радост и дори знаете ли какво става? Когато човекът се е научил на изкуството на духовния живот, тогава колкото повече нещата външно изглеждат неприятни, толкова повече нараства истинската радост в него. Св. ап. Йаков казва на едно място: изпитвайте пълна радост, когато паднете в изкушения – в скърби, в изпитания. Не обаче като мазохизъм, това няма нищо общо; а колкото повече човек се бори за Бога, толкова повече и в по-голяма степен Бог присъства в него. Колкото повече Бог присъства в човека, толкова повече човекът изпитва радост.

В училището, където ходихме днес сутринта, едно дете ме попита:

- Разбира се, че може да стане свят – му отвърнах.
- Един млад човек може ли да стане свят? Лесно ли е?
- Още по-лесно е младият човек да стане светец.

Разбира се, не ме попита как. Спря дотам. Очевидно не ми повярва. „Тоя ни будалка!“ – си каза (сигурно)! Или пък напълно го повярва. Може и така да е. То не поиска други обяснения.

Днес е много лесно да станеш свят, много лесно, защото срещаш такава съпротива, такива трудности в живота си и е толкова лесно да станеш реално не свят, а мъченик да станеш. Например едно дете отива на училище и казва – аз вярвам в Христос и в Църквата! и се подвизава да пази въздържание, да бъде внимателно, да има чистота, в крайна сметка да не следва течението. Като си представя цялата онази вълна, която ще се надигне срещу него... Реално тези деца, които действат в този дух, не разбират, че Божията благодат ги крепи – не го разбират, за тях е лесно, защото, когато присъства благодатта, човекът преодолява всичко. Сетне обаче, когато пораснат, ще разберат, че това е било голяма благодат, не малка благодат, а голяма благодат, която ги е крепила и невредими са преодолели всички трудности и сложности на предизвикателствата и изкушенията. Сякаш нищо не може да ги улови. И не само това. Дори и малките деца в основното училище, където виждаш, че са църковни деца и с готовност понасят върху себе си кръста на Църквата, на Христос, можеш да чуеш да ги питат: „О, ти ходиш на църква, причастяваш се! С поповете, да не станеш поп? Да не станеш попадия?“

Детето обаче носи кръста си и го държи, бори се. Кой е този, който крепи това дете, този човек? Само ако Бог присъства и живее в сърцето на този човек и има мощни преживявания, много по-мощни и по-интензивни от това, което светът му дава, защото, за да издържиш на натиска, предизвикателството и привлекателността на греха, в себе си трябва да имаш такива опитни преживявания, които да бъдат не само противоположни на греха, а и по-мощни. Човекът бива привлечен от мощната Божия сила – това нещо е тайна – той не може да го разбере много добре, да го проумее, да го изтълкува. Той го тълкува по-късно, когато напредне в духовния живот и се обърне назад и види, че това действително е било благодат. Виждал съм много деца, много хора, които си спомнят влизането в Църквата и знаят колко благодат са получили от Бога, тази дарувана благодат, която ги е привлякла, така да го кажем.

Бог е нашата радост. За нас радостта е Христос, а не други неща, Христос е наша радост, когато Той присъства, тогава сме радостни, а когато отсъства, каквото и да правим, всичко е напразно.

Всеки един от нас със сигурност има в себе си някаква картина за успял човек, т.е., ако попиташ някого: „Каж ми кой за тебе е реално щастлив, блажен, успял, достоен за завиждане човек?“

Някой може да каже: президентът, друг – синът на Онасис или самият Онасис, да имаш кораби, самолети, къщи, прислужници, хиляди неща. Всеки каквото си представя – да бях като него! Всички тези неща обаче, които са привлекателни за човека, носят един белег, белега на тлението. Смъртта кой побеждава? Кой може да ни даде вечност? Кой може да ми гарантира моята вечност? Да ме избави от страха пред смъртта, която ще дойде безмилостно да заличи всичко, което е около мене и в един момент и мене самия. Реално само Бог дава на сърцето на човека това нещо, само Христос побеждава смъртта и ни дава вечен живот. Вечният живот има за свой белег вечната радост. Този човек наистина е радостен, абсолютно радостен и щастлив.

Ако някой няма копнеж за Бога, трябва да се погрижи да Го придобие. Как? Как идва копнежът в човека? Знаете ли? Това прилича малко на липсата на апетит. Казваш на човека, който няма апетит:

- Яж, детето ми, това!
- Не го искам!
- Яж друго!
- Не го искам!

Не яде и не яде. Какво става? Ще го оставим да умре ли? Е, ако не иска да яде, в даден момент ще умре. Ти му казваш: „Виж, яж малко, пий малко мляко, макар и насила, насили се да хапнеш малко, две лъжици, за да не умреш!“

На другия ден ще изядеш три лъжици, на по-следващия ден четири. И както казват народът „апетитът идва с яденето“. Този, който иска да придобие копнеж по Бога, го придобива с две основни неща – с молитва и с четене. Като започне да се моли, макар и малко. Малко да насили себе си да говори на Бога, да изрази своя копнеж пред Бога. Да каже: „Христе, помилуй ме! Помогни ми! Искам да Те възлюбя, помогни да Те възлюбя, да Те позная!“

След това да започне да чете малко, да изследва Божието слово. Нашата епоха е епоха на четенето, той трябва да обикне четенето и така ще види как са се подвизавали другите хора, какво са правили, как са почувствали Бога, как са Го преживели, ще научи за Бога. Но ако не знае това, как ще възлюби нещо, което му е непознато? След като не знае. Трябва да научи повече за Бога. Тъй като това са неща, написани с Духа на Светия Бог – а Божието име, Христово име е живоносно и изпълнено със Светия Дух – и когато човек влезе в съприкосновение с тези неща, неговата душа, която функционира независимо от мозъка, се храни от само себе си.

Да ви дам прост пример. Когато бях малък – 14 годишен, тогава започнах да се интересувам повече от Църквата. Отидох в една книжарницата, купих си книги и ги четях. В един ъгъл имаше религиозни книги. Бях ги изкупил. Четях ги, скривах ги или ги хвърлях, за да не ги

намери майка ми, която правеше щателно изследване, за да намери някоя религиозна книга – ако беше намерила, въкъщи щяхме да се избием. Аз имах велосипед, вземах го, купувах книги, отивах в парка да чета и след това ги пазех или хвърлях в храстите.

Един ден, след като бях прочел всички книги, остана само една, която се казва „Подвижнически слова” от авва Исаак. Казах си, след като това са подвижнически слова, и това е християнско, ще купя книгата. Представи си сега, не разбрах нито дума, нищо не разбрах. Признавам, че абсолютно нищо не разбрах. След като и сега не разбирам, и тогава не разбирах, сякаш четях текст на турски език, на арменски. Въпреки това я прочетох цялата и то с голям копнеж. Нищо не разбрах, но въпреки това тя ме въодушеви. Защо? Защото тези неща са написани чрез Светия Дух. Умът не го разбира, душата обаче има други сетива, разбира ги и се храни с тях. По тайнствен начин.

И в Църквата, например виждаш бебета. Защо ги водим на църква и ги причастяваме? То не знае, обаче го виждаш, че приема благодатта, чувства и приема цялата благодат върху себе си, защото душата му работи.

Четенето например. Може да не разбираш много неща, не пречи, чети, въпреки че не разбираш. Този допир до Духа, с Който са написани тези книги, постепенно привлича нашата душа, т. е. Бог привлича душата на човека, която има собствени рецептори. Нашият ум има едни, но душата ни има други рецептори и тя търси Бога и Го разпознава, разбира и приема.

И тъй, копнежът идва, когато човек постепенно започне да се подвизава в молитвата и четенето, когато се разгори ревността, и така върши много дела.

Превод Константин Константинов

Източник: „Беседи от митрополит Атанасий Лимасолски”